

Жиліна Карина Романівна,
студентка 3 курсу факультету цивільної та господарської юстиції
Національного університету «Одеська юридична академія»
Науковий керівник – асистент Спасова К.І.

ШЛЮБНИЙ ДОГОВІР: РЕАЛІЇ СЬОГОДЕННЯ

Інститут шлюбного договору не є новелою як для України, так і для більшості країн світу, адже доцільність існування даного інституту доведена його метою – надати подружжю можливості для самостійного визначення своїх майнових відносин у шлюбі, з перспективою подальшої зміни режиму володіння майном, який встановлений законом і автоматично починає діяти з моменту укладання шлюбу.

Існує безліч факторів, що підтверджують необхідність існування інституту шлюбного договору. Насамперед, це соціально-економічний розвиток суспільства, прогресія шлюбно-сімейних відносин та ставлення громадян до шлюбу об'єктивно і закономірно. Саме тому цей правовий інститут потребує детального дослідження та вдосконалення, шляхом виокремлення та вирішення його проблемних аспектів.

В Україні норми інституту шлюбного договору закріплені у Цивільному кодексі України (далі – ЦК України) [1] та Сімейному кодексі України (далі – СК України) [2], який в порівнянні з Кодексом УРСР про шлюб та сім'ю, ввів у правову термінологію дефініцію «шлюбний договір», витіснивши термін «шлюбний контракт». Безумовно, СК України містить більш детальне регулювання даного сімейно-правового інституту, ніж Кодекс УРСР про шлюб та сім'ю. Невирішеною залишається проблема законодавчого визначення поняття «шлюбний договір». Стаття 92 СК України передбачає право осіб, які подали заяву про реєстрацію шлюбу, та подружжя на укладання шлюбного договору, але не конкретизує поняття останнього.

На основі аналізу праць науковців, можна дійти висновку, що серед них немає єдиного підходу щодо застосування терміну «шлюбний договір» чи «шлюбний контракт». Т. Селезньова в своїх працях відстоює позицію щодо використання поняття «шлюбний договір», адже термін «контракт» на практиці зазвичай застосовується в галузі трудового права і саме тому недоцільно використовувати цей термін в сімейному праві задля визначення домовленості, предметом якої є відносини, що мають персоніфіковане забарвлення [3].

На мою думку, більш доцільним є вживання терміну «шлюбний договір», так як він вже наявний у сімейному законодавстві України.

Підставою для дискусій серед науковців також є відсутність нормативного закріплення поняття «шлюбний договір». Так, І. Жилінкова визначає шлюбний договір як «згоду наречених або подружжя щодо встановлення майнових прав та обов'язків подружжя, пов'язаних з укладенням шлюбу, його існуванням та припиненням» [4]. Ю. Шемшученко тлумачить шлюбний договір як «укладену в установленому законом порядку письмову і нотаріально посвідчену угоду осіб, які подали заяву про реєстрацію шлюбу, а також подружжя щодо врегулювання майнових відносин між ними» [5].

На основі вищезазначених відомостей можна виділити ознаки шлюбного договору. По-перше, шлюбний договір є правочином, оскільки має на меті зміну відносин між подружжям; по-друге, можна виділити його спеціальний суб'єктний склад в силу того, що договір може бути укладений не тільки між подружжям, яке зареєструвало шлюб, але й між нареченими, які подали заяву про реєстрацію шлюбу; по-третє, шлюбний договір укладається лише у письмовій формі та підлягає нотаріальному посвідченню; по-четверте, регулює тільки майнові відносини подружжя.

Аналіз ознак шлюбного договору дає підстави вважати доцільним внесення доповнень до ч.1 ст. 92 СК України та викладення її в наступній редакції: «Шлюбний договір – це укладений в установленому законом порядку правочин, сторонами якого є особи, що подали заяву до органів РАЦС про реєстрацію шлюбу, чи подружжя, що закріплює їх майнові права та обов'язки на час шлюбу та (або) на випадок його припинення».

Також, невирішеним залишається питання щодо участі представника за довіреністю та законного представника в укладенні шлюбного договору.

Підґрунтям для роздумів стали норми чинного законодавства. Відповідно до ч.2 ст.92 СК на укладення шлюбного договору до реєстрації шлюбу, якщо його стороною є неповнолітня особа, потрібна письмова згода її батьків або піклувальника, засвідчена нотаріусом. Постає питання доцільності залучення представника за довіреністю при укладенні шлюбного договору. Наприклад, А. Слепакова вважає, що участь законного чи договірного представника, буде правомірною якщо у довіреності будуть визначені всі умови майбутнього договору [6]. Цікавою є позиція О. О. Ульяненко, яка допускає можливість укладання шлюбного договору представниками сторін якщо сторони складають умови шлюбного договору разом зі своїми адвокатами [7].

Для вирішення поставленого питання потрібно вдатися до вивчення законодавства зарубіжних країн, в яких інститут шлюбного договору є більш розвиненим, ніж в Україні. Таким чином, у Франції правовідносини між подружжям врегульовуються французьким Цивільним кодексом 1804 року (в подальшому ФЦК). Відповідно до ст. 1394 ФЦК, шлюбний договір підлягає нотаріальному засвідченню в присутності сторін, або їх повноважних представників [8]. За законодавством Федеративної Республіки Німеччини, шлюбний договір укладається при одночасній присутності обох сторін і підлягає обов'язковому нотаріальному засвідченню. У зв'язку з тим, що шлюбний договір ФРН охоплює тільки цивільні правовідносини подружжя, укладення договору за участю представника є можливим [9].

Імплементация деяких положень законодавства зарубіжних країн, зокрема щодо участі представника за договором надасть можливість полегшити процес укладання шлюбного договору у випадку відсутності одного з подружжя, якщо він має вагомі причини для відсутності під час підписання договору.

Отже, не дивлячись на те, що інститут шлюбного договору в Україні зазнає деяких змін, він є недостатньо розвиненим. При вивченні наукових робіт вітчизняних вчених у сфері цивільного та сімейного права можна дійти висновку, що існують питання, що є не вирішеними і на даний час.

Усунення вищезазначених проблем підвищить зацікавленість громадян України в укладенні шлюбного договору.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Цивільний кодекс України : Закон України від 16.01.2003 р. // Офіційний вісник України. – 2003. – № 11. – Ст. 261.
2. Сімейний кодекс України : Закон України від 10.01.2002 р. // ВВР України. – 2002. – № 21-22. – Ст. 135.
3. Селезнева Т.Ю. Брачный договор: преимущества, содержание, функции // Бюллетень. Нормативно-правовой информации. – 2003. – № 11. – С. 7-11.
4. Жилінкова І. Концепція шлюбного договору за новим Сімейним кодексом України // Вісник Акад. правових наук України. – 2002. – № 3. – С. 124.
5. Юридична енциклопедія : в 6 т. / ред-кол.: Ю. С. Шемшученко (відп. ред.) та ін. – К. : Укр. енцикл., 2008. – Т. 6: Т – Я. – 768 с.
6. Слепакова А. В. Правоотношения собственности супругов. – М. : Статут, 2005. – 444 с.
7. Ульяненко О.О. Шлюбний контракт – основа вільного вибору // Підприємство господарство та право – 2003. – № 7. – С. 259.
8. Гражданский кодекс Франции (Кодекс Наполеона) / Пер. с франц. В. Захватаев / Отв. ред. А. Довгерт. – К. : Истина, 2006. – 1008 с.

9. Олійник О.С. Особливості правового регулювання інституту шлюбного договору в Німеччині: порівняльно-правовий аспект // Актуальні проблеми вдосконалення чинного законодавства України: Зб. наук. праць. – Івано-Франківськ. – 2009. – Вип. XXI. – С. 49-55.

*Зінченко Уляна Віталіївна,
студентка 3 курсу факультету цивільної та господарської юстиції
Національного університету «Одеська юридична академія»
Науковий керівник – к.ю.н., доцент Бабич І.Г.*

ПРОБЛЕМИ УКЛАДЕННЯ І РОЗІРВАННЯ ШЛЮБУ МІЖ ГРОМАДЯНАМИ УКРАЇНИ І ІНОЗЕМЦЯМИ

У законодавстві багатьох країнах гарантується право на шлюб, але через розбіжності устрою норм матеріального права кожної окремої держави виникають проблеми при укладанні та розірванні шлюбів між громадянами цих країн.

Умови укладання і реєстрації шлюбу в різних країнах часто не збігаються, тому шлюб укладений із дотриманням усіх вимог у межах одного правопорядку, не означає, що шлюб буде визнано дійсним в іншій країні.

Для того щоб шлюб було визнано не тільки в країні реєстрації шлюбу, але і в країнах громадянства сторін, мають буди дотримані всі законодавчі вимоги – формальні та матеріальні. Матеріальними умовами, є ті, що належать до шлюбної правоздатності та дієздатності сторін. Прикладами таких умов можуть бути: 1) умова про досягнення сторонами шлюбного віку; 2) умова про укладання шлюбу добровільно.

Формальні умови – це умови, які висувуються до форми укладання шлюбу. Існують дві основні форми укладання шлюбу. Перша форма, це та, що укладається у відповідних державних органах реєстрації шлюбів. Прикладами таких країн є Франція, Німеччина, Швейцарія). Друга форма – релігійна, тобто, шлюб реєструється у релігійних установах. Прикладами таких країн є Іран, Ірак, Ізраїль. Також виділяється третя форма- особа сама має право обирати форму укладання шлюбу. Прикладами таких країн є Італія, Іспанія, Канада, Англія.

У більшості країн існує перелік обставин, що є істотними для укладання шлюбу. По-перше, шлюб не може бути укладеним між особами, які являються родичами, усиновлювачами та усиновленими. По-друге, шлюб не укладається, коли хоча б один з майбутнього подружжя перебуває у